

ZID

LICA:

FRANC, *58 godina*

BABA, *76 godina*

ANASTAZIJA, *28 godina*

KALINA, *19 godina*

KSENIJA, *susjeda, oko 55 godina*

BRANKO RADMAN, *oko 55 godina*

RADNIK, *oko 30 godina, stalno je to neki drugi čovjek*

POSLOVOĐA, *srednje dobi*

MATIJA, *22 godine*

IVOR, *20 godina*

KAMERMAN, *srednje godine*

DIEGO, *u ranim dvadesetim*

1. PRIZOR

Pričaju baba, njezin sin Franc i unuka Kalina. Nalaze se u prostranom, no skromno uređenom stanu na prvom katu. Franc je mršav čovjek, pomalo začuđenog izraza lica, kao da nešto nije shvatio. Baba ima kratku sijedu kosu, odjevena je u zagasite boje, no bučna je, ekscentričnog karaktera. Kalina je mlada djevojka, najčešće odjevena u sportsku odjeću, u isto vrijeme nesigurna i drska.

Franc: Počelo je, počelo...

Baba: Jesu li stigli?

Franc: (*približava se prozoru*): Tu su. Sasvim iza. Ne vidi se, ali tu su. Krenut će svaki čas.

Baba: Nešto u tome mi je tako nevjerovatno. Jednostavno ne mogu vjerovati.

Kalina (*dolazi izvana*): O čemu pričate?

Baba: Pričamo o čemu pričamo...

Kalina: Dobro, dobro, ako je već tolika tajna.

Franc: (*pokazuje prema prozoru*): Vidiš li ti, drago dijete?

Kalina: Što?

Franc: Pa zid.

Kalina: Zid je oduvijek tu. Zašto je danas poseban?

Franc: Iza zida je bager.

Baba: Pravi bager, da.

Kalina: Kako znate?

Franc: Pa čujemo ga. Ti ga ne čuješ?

Kalina: Ne.

Baba: Moraš bolje osluhnuti.

Franc: Ne može još čuti, kad nisu počeli.

Odjednom se čuje zaglušujuća buka. Dodir metala i betona, struganje.

Baba: Eto, sad su krenuli.

Kalina: Ali što rade?

Franc: Ruše. Ruše naš zid.

Kalina: Ali zašto?

Baba: To još nitko ne zna.

Kalina: A tko ruši?

Baba: Ruši firma.

Kalina: Koja firma?

Baba: Neka firma.

Franc: Neka firma kojoj je vlasnik neki Viktor.

Kalina: Čekajte, guglat ću. *(Tipka, skrola.)* Građevinska firma ruši bivšu užariju.

Franc: I?

Kalina: Gradi se neko luksuzno zdanje. Izgleda kao wellness centar.

Franc: *(nervozno gleda na ekran):* Kao laboratorij za miševe izgleda.

Baba: *(ushoda se):* Ne znam, ne znam... To može biti bilo što. Kad se izgradi ta nova zgrada, gledat će ravno u nas. Vidjet će nas dok se kupamo, dok smo na WC-u, dok kuhamo. Vidjet će što kuhamo. Ti novi ljudi. Ti koji će to kupiti. Balkoni će im gledati u naše balkone. Probat će gledati u prazno, ali gledat će jedino u nas, jer ćemo im biti direktno pred očima. I oni nama. Nećemo ih moći podnijeti, a ni oni nas.

Kalina: Bit će to lijepi stanovi, s drvenim ogradama, vidite. *(Pokazuje im slike.)* Na balkonima će ljudi piti kavu i bit će im lijepo. Kao nekad, tebi tata, kad si s mamom ujutro pio kavu.

(Pogledava u oca.) I kad ste pričali uz kavu. Tako će i ovi ljudi. Moći ćete prodati stan kad se četvrt izgradi. Možda dobro i zaradite. Možda sve bude bolje kad se napravi ta zgrada, možda susjedstvo stvarno živne.

Franc se ushoda prostorijom. Ne sluša kćer i majku. Hod mu je gotovo hipnotičan.

Kalina: A žena iz prizemlja, Ksenija? Što ona kaže?

Baba: Sigurno je izvan sebe.

2. PRIZOR

Franc i baba stoje na prozoru poput dvoje djece i gledaju kako buldožer ruši zid i kida bršljan. Izmjenjuje se buka s tišinom. Baba odlazi pripremiti čaj.

Franc: Trebalo bi napraviti prosvjed.

Baba: Tko će to, Francek moj?

Franc: Ja bih trebao, eto tko.

Baba: Ali ti si mali čovjek. Nisi nikad radio velike stvari. Nisi navikao na suprotstavljanje.

Franc: *(podboči se):* Nikad me nitko nije poticao na veliko. Uvijek si govorila: Korak po korak, Franjo... Do zvijezda. A zvijezde nikad nisam dosegnuo. Još uvijek koračam malim koracima. U cipelama malog čovjeka. Nikad se nije desila ta velika stvar. Kao da sam sve krivo radio, kao da sam na krivim mjestima bio.

Baba: Nisi radio dovoljno.

Franc: Radio sam ja i previše. Troje djece othranio.

Baba: A kako ti vraćaju.

Franc: Vraćaju kako mogu.

Baba: *(smirenim tonom, dok pijucka čaj):* Vi ste bili bolji.

Franc: Bila su druga vremena.

Baba: Djeci se nije puštalo toliko. Od tebe tvoji stalno nešto traže.

Franc: *(širi ruke):* Pa kad sam im otac.

Baba: Nek pokažu malo ljubavi. I sin tvoj. I kćeri tvoje, i mlađa ova, i starija. Vratila se iz svijeta i šta bi sad mi trebali.

Franc: Trebali bismo joj pomoći. *(Traži pravu riječ.)* Ona je drugačija, nježna je.

Baba: Putovala po svijetu, pa na kraju doputovala kući. A od nas je bježala. Zub joj je ispao, vidjela sam.

Franc: *(šokirano):* Kad joj je ispao?

Baba: Ne znam kad joj je ispao, samo ga nema.

Franc: Koji?

Baba: Petica. Tako mlada cura, a nema zub. To stvarno nikad nisam vidjela. A i uvijek je samo čokolade jela, eto joj sad njezine čokolade.

Franc: *(uzdiše):* Nisam vidio.

Baba: Nisi dobro gledao.

Franc: Dobro, pogledat ću.

Baba: A i ova mlađa. Samo tipka po mobitelu, kao da joj život o tome ovisi.

Spuštaju se u dvorište sa stražnje strane zgrade. Poput vještice koja je pratila njihove kretnje, pridružuje im se stara susjeda iz prizemlja. Cigareta joj visi iz usta. Umjesto pozdrava, opsuje s vrata.

Susjeda: Vrag nek ih odnese!

Baba: Vidite li vi to?

Trio izlazi na dvorište. Komad cigle padne pred njih. Kad se odmaknu, padne gromada zida. Na krovu šupe pomoli se glava radnika zaštićena narančastim šljemom.

Radnik: Susjedi, dobar dan!

Susjeda: Jebem ti mater, a ne dobar dan.

Baci na njega opušak cigarete, ali ga ni blizu ne pogodi. Nakon toga zamaše prijeteće kažiprstom po zraku. Potom i pljune. Kad ni to ne postigne željeni učinak, skine sa sebe vuneni šal i baci ga na radnika.

Radnik: Draga gospođo, ne morate baš tako.

Baba: Stvarno nisi morala tako grubo.

Franc: (*preuzima komunikaciju*): Što je ovo, čovječe dragi? Što se dešava?

Radnik: Spavajte mirno, gospon.

Franc: Čuj, gospon...

Susjeda: Dobro, što nam vi luđaci radite?

Radnik: Užariju rušimo.

Baba: To vidimo.

Radnik: Zgrada je ruševina, grdosija... Zar ne vidite da to mičemo i čistimo?

Baba: Kakva je, takva je, naša je. Bila ruševina, bila vila, naša je.

Radnik: Ma nije vaša... Kupljeno je to od grada. Kupljeno da se sruši. Privatnik kupio, privatnik ruši. Sve je po propisima.

Susjeda: Jebem privatniku mater.

Radnik: Gospođo, pobogu...

Radniku prozuri kamenčić pored glave. Osvrće se, ali ne vidi otkud je doletjelo.

Franc: Zašto, čemu to?

Radnik: Poslali su nas da srušimo. Našu firmu su poslali.

Franc: Tko, zaboga?

Susjeda: Zlotvori, eto tko.

Franc: Je li neki Viktor, možda?

Radnik (*slježe ramenima*): Mi smo firma za rušenje. Kad srušimo zidove i odvučemo otpad, nakon nas dolazi građevinska firma. Oni će graditi. A nakon njih dolaze oni koji će uređivati. Pa oni koji će kupovati i useljavati se. Mi smo prva dionica. Mi najmanje znamo. Kasnije će doći oni koji znaju više.

Baba: Kasnije će biti kasno.

Susjeda: Uvijek je tako. Tragedija ljudskog roda. Upropaštavaju nam živote oni koji ništa ne znaju.

Baba: Ali što su vam rekli, zašto rušite?

Radnik (*podigne glas, da ga baba čuje*): Da bi se gradilo, gospođo.

Susjeda: Dobro, ne deri se. Čujemo te sasvim dobro.

Baba (*tipično starački kreće s kuknjavom*): Tko će nam vratiti naš zid? Naša zgrada sad stoji kao gola. Svi nas vide sa svih strana. Zid užarije nas je štitio. Tu je cijeli moj život, a imam godina, bog zna da ih imam. Tu sam živjela kao mlada djevojka sa svojim suprugom, kao zrela žena, pa sad kao umirovljenica. Cijeli moj život je proveden u ovoj zgradi. Taj zid nas je štitio od svega, maltene od svijeta. Tu ovo dvorište je bio naš skriveni vrt, dolazili smo tu sjediti, razmišljati. A sad se nećemo moći u WC-u popišati, a da nas netko ne vidi. Što je ovo? Kakav je ovo svijet?

Radnik: Kakav je, takav je, gospođo. Bolji biti ne može.

Izgubi se u ruševinama i upali bager. Buka prevlada. Ne čuju se više međusobno. Vraćaju se u svatko u svoj stan. Susjeda ogrnuta šalom, psujući ispod glasa. Majka i sin u tišini.

3. PRIZOR

Anastazija čita knjigu u dnevnom boravku, a baba besposleno sjedi pokraj nje. Pije čaj od valerijane. Ponekad zavrče.

Baba: Gdje ti je sestra?

Anastazija (*nezainteresirano*): Tko, Kalina?

Baba: Ako joj je tako ime...

Anastazija: Eno je, negdje.

Baba: S kim je?

Anastazija: Ne znam.

Baba: Rekla si da znaš gdje je.

Anastazija ostavlja knjigu i uzima mobitel. Kreće nešto pisati.

Baba: Tipkaj, tipkaj. A sestra ne znaš gdje ti je.

Anastazija: Tu je zaboga. Tu je negdje.

Baba: Bager ju je mogao zgnječiti. Kad joj doleti cigla u glavu, bit će ti žao što je bolje nisi pazila.

Anastazija je živčana. Ne priča joj se.

Anastazija: Pusti.

Baba (*ruga se*): Dobro.

Baba uzima pletivo u ruke. Osim buke bagera izvana, tišina je. Baba i unuka blizu su jedna druge.

Baba: A za brata, čujete li?

Anastazija: Hm...

Baba: Za brata čujete li, pitam.

Anastazija: Čula sam. Ne moraš se derati.

Baba: I?

Anastazija: Paaa...

Baba: Šta paaa, čujete li ili ne čujete?

Anastazija: Teško je to objasniti. Čudan je on. Bilo mu je kao krenulo, tamo u Italiji. Krenuo se baviti tim namještajem, kao dizajner. A onda je to nešto stalo, taj neki projekt. I sad ima tamo tu neku stariju ženu, ženu s djetetom, ima četrdeset godina, mislim. Sad živi s njom. Koliko znam. Ali nemoj reći tati. Je li sretan, to ne znam.

Baba (*širi ruke u čuđenju*): Bože me sačuvaj. A koji dio da ne kažem?

Anastazija: To sa starijom ženom.

Baba: To je neka maltene Franjine dobi. Bolje bi njemu pasala, nego bratu ti.

Anastazija: To je Lavov izbor.

Ulazi Kalina. U kuhinji mućka kričavo ljubičasti smoothie u koji je natrpala svega i svačega.

Baba: A ti gdje si bila?

Kalina: S Ivorom.

Baba: Kojim sad Ivorom?

Kalina: S Ivorom iz osnovne škole. (*Ignorirajući babu.*) Mislila sam ići u Portugal.

Baba: Zašto, dijete?

Kalina: Tako, izgleda mi romantično. Ta njihova pročelja s keramičkim pločicama, stari tramvaji koji se penju po brdima.

Baba: Starih tramvaja imaš i po Zagrebu. Samo iziđi na Vlašku ili Zvonimirovu. Stari, išarani, samo što se nisu raspali.

Anastazija: Ja sam jednom bila u Portugalu, u Lisabonu. Najupečatljivija slika koja mi se urezala u pamćenje bila je vožnja taksijem do hostela prvi dan. Vozač je pričao native English. Ja sam ga pitala: You sound like a native speaker. On je rekao: I spent 43 years in the States. Ja sam rekla: Wow, that's a lot! On je rekao: I left Portugal when I was 13, lived in New Jersey ever since, always felt like a foreigner. Back there, they saw me as a foreigner and here they perceive me as that American guy. To je bila ta scena. Ostatka puta se ne sjećam. Ništa me osobno nije pitao taj čovjek. Samo je pred mene istresao tu životnu priču. Ponekad nije loše strancima, ljudima koje prvi i zadnji put vidiš, ispričati svoju priču. Takvi te možda najbolje razumiju. I nikome neće reći.

Kalina: A ti?

Anastazija: Pa ništa, pitala sam ga o životu. Antonio se zvao taj čovjek. Dovezao me pred hostel i to je bilo to. Nema neke veće priče. Samo taj čovjek i njegova priča. U tom trenutku, u tom vremenu.

Kalina (*htjela je čuti nešto bolje*): Hm, ok.

Anastazija: Ja sam se pitala zašto mene nitko nije odveo s 13 godina u New Jersey, dok smo razgovarali o njegovom životu.

Kalina: Požalila bi.

Anastazija: Ne bi.

Baba: Bi.

Anastazija: Ne bi. Bilo bi mi bolje.

Baba: Ne bi ti bilo tamo tate da te pazi.

Anastazija: Možda bih imala mamu.

Tišina. Baba se zamisli.

Baba: Mamu ništa nije moglo spasiti od te njezine ružne sudbine. (*Radi pauzu.*) Te njezine podmukle bolesti koja ju je mladu uzela. Franc krivi sebe, ali nije on kriv.

Anastazija: Ni ti nisi previše pridonijela tome da je spasiš, zar ne?

Baba: Nisam joj ni odmogla. Nisam mislila ništa loše o njoj. Osim što je djeci dala ruska imena. Samo to kod nje nisam voljela, ta vaša ruska imena.

Kalina (*iščuđava se*): Što sad fali našim imenima?

Baba: Ništa, samo su čudna.

Anastazija: Mama je voljela čitati ruske romane i logično je da nam je dala ruska imena. Obično ljudi i daju imena djeci po nečemu što im je lijepo.

Ulazi Franc. Nosi vrećice pune namirnica. S vrata čuje gungulu.

Franc: Dobro, zar opet svađa?

Baba: Tvoje kćeri me napadaju.

Kćeri odmahuju rukom.

Kalina: Znaš babu.

Franc (*izviruje kroz prozor, gleda zid*): Ruše.

Kalina: Ruše, ruše, što se opterećuješ?

Anastazija: Tata, povuci malo te hlače gore, padaju ti.

Franc (*povlači hlače.*): Kalina, ti si najtvrdokornija od moje djece. Hoćemo li ti i ja ići protestirati?

Kalina (*zijeва od te pomisli.*): Gdje? Kome?

Franc: Po trgu, tamo gdje se već protestira.

Kalina: Tatice, ja ti ne vjerujem u to. Prosvjed je zastarjela metoda. Sve je sad na internetu. Rulja se okuplja na društvenim mrežama, po grupama, tamo se sve dogovara. Uostalom, vidiš da se ništa ne može promijeniti. Ako je taj Viktor odlučio srušiti zid, on će ga i srušiti.

Franc: Trebalo bi vašeg brata zvati.

Anastazija: Neće ti on doći.

Franc: Što ne bi? Da vidi što nam rade sa zidom, došao bi.

Kalina (*u očajanju što pozornost nije na njoj*): Zid, zid, koga briga za zid? Radije mi pomozite da sredim svoj život, da negdje otputujem, da upišem neki fakultet.

Baba: Ugledaj se na sestru, ha ha!

Anastazija je pogleda ispod oka. Kalina također.

Kalina: Tata, baba nam se ruga. To je već prestrašno.

Franc: Ma ne ruga.

Kalina: Zar ne čuješ? Ti više uopće ne čuješ njezine cinične komentare.

Baba se smije. Franc otvara širom prozor. Mrak je, no bageri još uvijek rade.

Franc: Mama, ako bih ja to napravio, taj prosvjed izveo, otišao pribaviti te dozvole za prosvjed, novinare nazvao, bi li me podržala?

Baba: Ne znam...

Kalina i Anastazija gledaju nekamo u prazno. Franc sjeda na kauč, skoro u očaju.

Franc: Pa vas to ništa ne zanima. Vama je to nebitno. To koliko smo mi zaštićeni tim zidom, koliko nam on znači.

Anastazija: To je priroda stvari, da se gradi novo. Sve dok ne ruše ovo naše, ne bismo se trebali petljati.

Kalina: Da ti pravo kažem, tata, meni je zid čak i malo ružan.

4. PRIZOR

Otac i starija kći su u istoj prostoriji. Sjede za kuhinjskim stolom. Otac čekićem udara ljuske oraha. Kćer ih mašinicom melje. Tempo kojim to rade je usporen, ležeran.

Anastazija: Baš sam kao ona Barbara Loden.

Franc: Koja?

Anastazija: Ma jedna... Nesretna. Snimila je onaj film Wanda u kojem samo hoda gradom i susreće se s ljudima. Nit nju tko razumije, nit ona koga razumije. Kao ja. To mi je možda najdraži film. Bila je žena onog slavnog redatelja, onog Elije Kazana. Ona je umrla s 48, a on s 94. Ne znam zašto pamtim takve stvari. Pohranjujem u sebe baš svašta.

Franc (*s nečim sasvim desetim.*): Anastazija, ja bih tebi pronašao posao.

Anastazija: Ne treba.

Franc: Imam i nekih malih veza... Znaš?

Anastazija (*niječno vrti glavom*): Ne moraš, stvarno.

Franc: Prijatelj mi ima kafić, mogla bi posluživati goste. To je više kao slastičarnica, ali ljudi piju i kavu tamo. Najviše ujutro. Pecivo i kava, a posao do podne zamre.

Anastazija: Čuj slastičarnica. Nisam se bezveze školovala, da bih radila u slastičarnici.

Franc: Ali od nečega trebaš živjeti.

Anastazija: Od nečega i živim.

Tišina. S Anastazijom kao da nešto nije u redu. Odsutna je, ispunjena teško dokučivom tugom.

Franc: Zube da ti vidim.

Anastazija: Nemoj, molim te.

Franc: Reci Aaaaaaa.

Anastazija: Ne, stvarno.

Franc (postaje naporan): Što ne bi otvorila usta?

Anastazija: Ne bih, pa eto.

Franc: Dobro.

Napušta mljevenje oraha, uskomešano se uputi prema dnevnom boravku. Hlače mu klize niz mršavi struk, pa ih svako malo podiže. Anastazija se također odmiče od kuhinje i ostavlja nered. Sjeda u kauč u dnevnom boravku i uzima knjigu.

Franc: A brat ti, Lav?

Anastazija: Ne znam što bih ti rekla.

Franc: Mene ne zove. Nikad skoro.

Anastazija: Takav je on. Takvi su oni, muškarci. To si morao znati da je takav, da je s njim teže.

Franc: Ti si me zvala.

Anastazija: Ja mislim na tebe. Uvijek sam voljela čuti da si dobro. Da te netko nije uvrijedio ili ti učinio nešto nažao. Da neki kolega nije pričao nešto loše o tebi iza leđa, da te nije ocrnio.

Franc (*emotivan je*): On me je tako rijetko zvao. Tako je rijetko pitao kako sam.

Anastazija: Prihvati ga, kad je takav.

Franc: Ne mora biti takav. Bilo bi bolje da je pristupačniji. Bolje bi mu bilo i u životu. Da se ne odmiče toliko od ljudi, da nije takav samotnjak. Uvijek povučen u sebe, uvijek nešto promatra iz daljine. Nikad u centru zbivanja. Tako se ne ide kroz život. Treba ulaziti u srž stvari, biti borben.

Anastazija: On nije takav, naprosto. Ja sam ga prihvatila. Mislim na njega često, ali sam prihvatila da on ne misli na mene, da nije tu za nas. Ni kad ga ne trebamo, ni kad ga trebamo.

Franc: On je na mamu cijeli. Najviše od nas. I ona je bila tako distancirana. Ti si nježna, to je drugo, a ona je znala biti i drska. Znala je tvoja mama svakom odgovoriti, onako srčano odbrusiti. Bilo je u njoj neke divljine. Svi ste više na mamu, nego na mene. Ja sve nešto započinjem, pa ne završavam, tapkam u istome. Radim i borim se, a sve uvijek nešto krivo. (*odjednom se zamisli.*) Bio sam inženjer strojarstva, a onda je sve otišlo k vragu. Tvrтка je otišla u stečaj, svi mi na ulicu. I ajde ti, Franc, prilagodi se nečemu drugom. Pa sam trgovački putnik postao, no ni tamo nije bilo zarade. Nešto malo da, ali nikad dovoljno. Uz to sam i novine po cesti prodavao. Eto na što se sveo inženjer s fakultetom. U čiču s kpicom koji drži snop novina na cesti, i kad kiša pada i kad sunce prži. A sad po tim kioscima čamim, u tim samotnim metalnim kutijicama. Čak sam i zaboravio to što sam nekoć znao. Osjećam se kao neobrazovan čovjek, koji nije dana proveo na fakultetu.

Anastazija: Ma dobar si, tata.

Franc: Dobar, ali sve se to nešto zakompliciralo.

Anastazija: Što to?

Franc: Naši životi.

Anastazija: Dobro je sve.

Franc: Ma nije dobro. (*Pokušava pronaći prave riječi.*) Kalina ne zna što će sa životom, traži put kojim će krenuti, a lako može krenuti krivim putem. Lava nema, ne znam što je s njim. Ti si tužna, nesretna.

Anastazija: Nisam baš toliko.

Franc: Jesi, jesi.

Neugodna tišina potraje. Anastazija se odjednom rasplače.

Anastazija (*iskrivljenog glasa*): Nikad mi nije bilo gore. Gledam se. Mlada sam, a kao da sam ostarjela. Kao da sam iznutra cijela ostarjela. Kao da sam starija od naše babe. Toliko sam plakala, da to sada više nema smisla. I cinična sam, najgora sam što se toga tiče. Ne mogu pogledati sebe, a kamoli nekog drugoga, a da mu se ne narugam. Sve je to po mene tako grozno ispalo. Školovala sam se, a kao da nisam, ništa od toga nisam vidjela. I sad taj zid, luđi zid, od kojeg ste svi pošasavili. Sve se urušilo na tako ružan način. Ne znam koga mi je više žao. Naši životi su tragedija. Naša baba je tragičan lik, ti si tragičan lik, Kalina je tragičan lik, ona luda Ksenija je tragičan lik, ja sam tragičan lik i ujedno jedina svjesna tragedije kojoj prisustvujemo. Što nam to treba, da budemo ovakvi, da ovako živimo, da se ovoliko brinemo?

Franc (*stavlja joj ruku na rame*): Nije tako strašno, hej.

Anastazija: Ti nas držiš na okupu, i samo zato nije tako strašno.

Franc (*grli je*): Ja sam isto svakakav, čudan.

Anastazija: Ne, ti si dobar. Ti nam svima želiš dobro. Mi to moramo prihvatiti. To da nam ti želiš dobro. Čak i da nam baba želi dobro.

Franc: Baba vam i želi dobro.

Tišina.

Franc: Hoćeš li molim te zatvoriti prozor.

Anastazija (*ustaje*): Hoću.

Franc: I spustiti rolete.

Anastazija: Hoću.

Franc: Tako, sad je dobro. Sad je dobro. Zamislimo da ih nema.

Anastazija: Hoće li baba završiti ove orahe s kojima smo započeli?

Franc: Hoće, hoće.

Sve je zatvoreno. Sjede u mraku. Samo sjaji plava točkica na ugašenom televizoru.

5. PRIZOR

Ulazi susjeda Ksenija u stan obitelji na prvom katu. Podne je već odmaklo, svi su na okupu. Neki jedu, neki gledaju televizor, baba veze goblen. Atmosfera je mirna. Kao da je sve u redu.

Anastazija (*na vratima*): Ksenija, dobar dan. Uđite.

Susjeda: Dobar dan, dobri ljudi.

Kalina: Hoćete li sok, susjeda?

Susjeda: Neću, hvala.

Kalina: Jednu malu rakiju, možda?

Susjeda: Malu, vrlo malu.

Kalina (*ustaje*): Baba, hoćeš i ti rakiju?

Baba: Može.

Baba ustaje s dvosjeda i oslobađa mjesto za Kseniju. Ksenija sjeda. Baba stoji nekoliko minuta, a onda uzme tabure i smjesti se do Ksenije. Franc sjedi u kuhinji i kima Kseniji u znak pozdrava. Kalina Kseniji i babi donosi rakiju u čašici.

Susjeda: Franc, slušaj.

Franc: Slušam. (*Jede sardinu iz konzerve.*) Nemoj misliti da sam nepristojan, samo nisam ništa jeo cijeli dan.

Susjeda: Samo ti jedi. Nego... (*Traži riječi.*) Ovo se mora zaustaviti.

Baba: Sve je već gotovo, Ksenija.

Susjeda: Ma nije.

Baba: Ma je.

Susjeda: Nije.

Baba: Kako nije, kad je? Vidiš da je. Najlakše je reći da nije, a svi vidimo da je gotovo. Bilo je gotovo i prije godinu dana, kad je netko daleko od nas sve to već odlučio. Kad je taj Viktor bacio oko na zemljište. Samo mi nismo znali. Jer smo mali ljudi i nije nam suđeno da znamo. Mi samo možemo gledati.

Anastazija (*naviruje se kroz prozor, izvještava ukućane*): Bršljan je sasvim oštećen. Praktički ga nema. I jedna crna mačka sjedi na ugašenom bageru.

Susjeda: Nije baš tako. Čini mi se, što ja znam...

Baba: Zid samo što nije srušen. Još dva dana i neće ga biti.

Susjeda: Moramo stati na kraj tim bagerima. Moramo se ujediniti. Moramo sazvati kućni savjet.

Kalina: Kućni savjet, ha ha!

Susjeda: Da, draga djevojko, kućni savjet. Što se rugaš? Zar je vrijeme za ruganje? Zna li vi mladi išta drugo osim rugati se?

Kalina se povlači. Osjeća se glupo što je išta rekla. U prazno pravi facu.

Franc: Kućni savjet smo ti, ja, Radmanovi i Žanko koji je tu zaštićeni stanar i ne računa se. Ima li još koga?

Susjeda: Pa nema.

Franc: Eto.

Franc ostavlja nepospremljen stol i pridružuje se ostalima u dnevnoj sobi. Ksenija pali cigaretu.

Susjeda: Radmanovi nemaju problem s rušenjem zida. Kažu da im je drago da se gradi, da je užarija bila leglo zmija i prljavštine. Vjerojatno su sretni što će kvadrat stana ići gore. Vjerojatno će prodati taj svoj brlog.

Kalina: Nije brlog ako ima sto kvadrata.

Susjeda: Nisi ti, mala, bila gore kod njih. Kad kažem brlog, onda je brlog. Još imaju i onu sobicu za služavku.

Anastazija: Dobro da nemaju služavku, ha ha.

Franc: Onda smo kućni savjet ti i ja.

Susjeda (*podiže glas*): Moramo nešto napraviti, kad ti kažem.

Anastazija: Popnite se na bager, ha ha! Budite ljudski štit.

Kalina: Ha ha!

Baba: Vas dvije šutite! Dosta je vašeg ruganja.

Ksenija ih prostrijeli pogledom. No i ona i Franc se zamisle.

Susjeda: Ja sam radila u užariji, znate li to?

Baba: Ma kad?

Susjeda: Pa davno.

Baba: Ali nisi penziju tamo zaradila.

Susjeda: Nisam.

Baba: Pa koliko si tamo radila?

Susjeda: Deset godina sigurno. To je bilo nakon što sam rodila djecu. Onda sam se razboljela na kičmu i s tim je prestalo. Bio je to dobar posao. Kasnije je muž privređivao i naslijedila sam njegovu penziju. Ima tome, veže me povijest s tom zgradom. Znala sam te hodnike kao svoj džep, zato smo tu i došli, u ovu zgradu, da nam je blizu posao. I stvarno, za pet minuta se stizalo. I muža sam tamo upoznala, mog Tomu. Tamo ga je kolotur i udario u glavu. Bio je u komi, dugo, ali to znate.

Baba: Toga se dobro sjećamo. Te velike tragedije.

Svi su odjednom sjetni.

Susjeda: Tako je bilo.

Baba: Svima nam je ta užarija nešto značila. Nekome dobrog, nekome lošeg.

Susjeda: Sve se to mijenja. Na gore. (*Odlaze čašicu rakije na stol. Stresa sa sebe nepostojeće mrvice. Odlazi.*) Vidimo se na kućnom savjetu kod mene večeras.

Franc: Vidimo.

Susjeda: Zvat ćemo i Radmana.

Franc: Zvat ćemo.

6. PRIZOR

Sestre pričaju na balkonu okrenutom prema cesti. Kalina pije smoothie, a Anastazija puši. Anastazija je odjevena u pidžamu, kao da se tek probudila, raščupane kose.

Kalina: A ono kad si u New Yorku bila.

Anastazija: Ništa.

Kalina: Kako ništa?

Anastazija: Mislila sam da ću se vratiti tamo.

Kalina: Ali nisi.

Anastazija: Nisam imala prilike, ne.

Kalina: Iskomplicirao ti se život.

Anastazija: Da, previše.

Kalina: Mogla si tamo uspjeti. Na neki svoj način.

Anastazija: Teško je to bilo. Bila sam kratko, prekratko. Bila sam i u Bostonu, no na samo nekoliko dana. I u još nekim manjim gradovima kojih se više ne sjećam. Ne znam ni što sam tamo radila, što sam točno željela. Tada sam imala 22 godine, drugačije sam razmišljala. Kao ti sada. Bila sam naivna, ničeg se nisam bojala. I tako sam visoko mislila o sebi. Kao da sam nešto najbolje što je hodalo svijetom. A opet sam imala taj kompleks, to da sam manje vrijedna. Da me ljudi, nasumični ljudi, neće voljeti, ili da će mi se rugati. Jezik mi se petljao dok sam pričala. Kad bih hodala cestom, stopala su mi se petljala. U momentu kad bih postala svjesna svoga jezika i svojih koraka, zapetljala bih se. Ljudi bi mi se ponekad otvorili, nešto bi krenuli sa mnom pričati, a ja bih to uprskala za jednu minutu. Bio je neki problem sa mnom, naprosto. Nešto me tištilo, umanjivalo u vlastitim očima pred drugima. A opet kad bih bila sama, mislila sam da se meni mora dogoditi nešto veliko, da sam nekako posebna. I puštala sam razne ljude u svoj život, s njima trčila vrijeme. Da mi je vratiti sate tih dosadnih kava na kojima sam prosjedila, na kojima se nije reklo ništa bitno.

Tišina. Mlađa sestra ne zna što bi rekla. Ovo je prvi puta da joj se starija sestra otvara.

Kalina: Možda da si bila upornija.

Anastazija: Previše je ljudi tamo. Ima svašta. Ima tih malih azijskih dućana po Manhattanu. Jesu li ti ljudi nešto uspjeli? To ti je isto kao i onaj taksist Antonio i njegove 43 godine života u Jerseyju. To je neki život. Težak život. Toliko rada da to uopće ne možeš pojmiti. Rad po cijeli dan. Puno proganjanja. Puno razmišljanja o povratku, o domovini. U međuvremenu život u domovini ide dalje, ljudi se mijenjaju, a ti živiš između dva svijeta. S krizom identiteta. Ostaješ neki čovjek koji je i tu i tamo. A nije nigdje. Kao onaj Gregor von Rezzori koji je bio Austrijanac i Rumunj, a nije bio ništa, nije bio ničiji. Ili kao Clarice Lispector. I toliki drugi umjetnici. (*Stanka.*) I što bih ja radila, da sam ostala tamo?

Kalina: To svoje. (*Kao da nije sigurna čime joj se sestra bavi.*) Taj svoj marketing u kulturi.

Anastazija: Ali toliko je boljih od mene, posvuda.

Kalina: To ti se čini, da su drugi bolji.

Šute nekoliko trenutaka.

Anastazija: Znaš da mi je tata predložio da mi nađe posao u slastičarnici?

Kalina: Ha ha!

Anastazija (*prijezirno odmahuje rukom*): Ma...

Kalina: Grozno.

Anastazija: Groznije od groznog.

Kalina: Proganja me ideja odlaska.

Anastazija: Mene više ne.

Kalina: Ali bojim se letjeti.

Anastazija: Već si letjela, nisi li.

Kalina: Jednom za Split malim avionom. I jednom za Dublin. S prijateljicama.

Anastazija: I to je to?

Kalina: Da.

Anastazija: Nisi se onda naletjela.

Kalina: Ne kao ti.

Anastazija: Nisam ni ja nešto previše. A čega se bojiš? Da će avion pasti?

Kalina: Da. Da će pasti.

Anastazija: Ali tako rijetko pada. Gotovo nikad ne padne. Avionski promet je toliko sigurniji od cestovnog. Sto, tisuću puta.

Kalina: Kad propada, toga se bojim. Da će propasti. I da će to onda biti to. Da iza toga više ničeg neće biti.

Tišina. Sestre gledaju automobile kako prolaze.

Kalina: Ova buka ubija.

Anastazija: Grozna je buka.

Kalina: Ne znaš s koje strane je gore. S jedne bageri kopaju, a s druge auto za autom prolazi. Koja ludnica. A sto metara dalje je rodilište. Kako li samo te bebe spavaju, da mi je znati. Ne smije se trubiti, a svi trube.

Ponovno se zagledaju u daljinu.

Kalina: Razmišljam. Jesi se ti baš morala vratiti kući?

Anastazija: Kako jesam li?

Kalina: Pa tako...

Krene razvlačiti. Ne zna s koje bi strane pristupila temi.

Kalina: Imaš prijatelja. Bila si svuda. Taj lik tvoj, taj Poljak, što li, nije tako loš.

Anastazija: Ma...

Kalina: I onaj Slaven s kojim si bila, nije ni on baš grozan.

Anastazija: Ma on je najgori. Nije se dalo s njim. Ružno se ponašao. Loše je pričao o ljudima, loše su mu zamisli o životu. Sve je to s njim je bilo loše. Što loše – glupo!

Kalina: Ali što ćeš ovdje?

Anastazija: Ne znam.

Kalina: Ni ja ne znam za sebe.

Anastazija: Jesi li bar razmišljala?

Kalina: Mislim negdje otići, školovati se, upoznati nekoga...

Anastazija: Znaš da tata nema novca, da malo zarađuje u tom kiosku. A baba... Kao da ga ona ima. Ne može vječno izvlačiti iz tih svojih zaliha. Kao da su, uostalom, to neke zalihe.

Kalina: Zaradit ću svoj novac.

Anastazija: Teško je zaraditi novac. Ponekad nemoguće. Ja već pet godina pokušavam zaraditi novac, pa evo me. Kod kuće, bez novca.

Kalina: Ali bar si lijepa, kao ona Luna.

Anastazija: Koja Luna?

Kalina: Ona romantična Ukrajinka koju stalno slušam. Takva si i ti, samo ne znaš pjevati.

Ulaze u kuću. Kalina se češlja, pred sestrom se skida u donje rublje i gleda u ogledalu.

Kalina: Ovaj madež, vidiš.

Anastazija: Da vidim.

Kalina: Je li čudan?

Anastazija: Šta ja znam. (*Gleda pomnije.*) Ma nije. Imam i ja takav jedan.

Kalina: Bi li ga trebala maknuti laserom?

Anastazija: Nemoj. Mislim... Ne znam. Ja ne bih.

Trenutak kasnije.

Kalina: Znaš da se viđam s dva tipa?

Anastazija: Ma nemoj... Otkad to?

Kalina: Dva mjeseca. S Ivorom, onim iz osnovne. I Matijom s FER-a. Ivor je sav u kaosu, radi na nekoj lokalnoj televiziji za koju nitko nije čuo. Matija je geek, ali na dobar način.

Anastazija: Znaju li jedan za drugoga?

Kalina: Ne. (*Zamisli se.*) A možda i da. (*Smije se na sav glas.*) Sad se nalazim s Matijom, a u šest s Ivorom.

Anastazija: Nisi normalna. A tvoj jezik?

Kalina: Nisam počela učiti. Ne znam ni koji.

Anastazija: Možda njemački.

Kalina: Ja, warum nicht?

Anastazija (*smije se*): Eto vidiš.

Kalina se odijeva i izlazi. Anastazija sjeda na kauč i uzima knjigu u ruke.

7. PRIZOR

Sastanak kućnog vijeća. U hodniku za improviziranim stolom sjede Ksenija, Franc i Branko Radman. Radman u ruci nosi aktovku, kao da svaki čas mora ustati i otići na važan sastanak. Na očima su mu štreberaste naočale kockastih okvira.

Branko Radman: Dobar dan.

Franc: Dobar dan, da.

Susjeda: Branko.

Branko Radman: Ksenija.

Susjeda: Branko, zamolila bih te nešto.

Franc: Ja bih te isto zamolio. Nas dvoje...

Susjeda: Za 15 minuta nas dvoje kao živi štit stajemo pred bagere. Zaustavit ćemo to. Francove kćeri su pozvale novinare. Mi ćemo ovo zaustaviti, privući pozornost na sebe. I tebe molimo, ako si čovjek, ako si dobar susjed kao što znamo da jesi, da s nama staneš pred bager.

Branko Radman (defenzivno): Ne, pa ja to ne mogu.

Franc (čudi se): Kako ne možeš?

Ksenija pali cigaretu. Priča s cigaretom u ustima.

Susjeda: Samo trebaš stati. S nama. Držat ćemo se za ruke. Novinari će nas snimati i nitko nam neće smjeti ništa. Kao da će bager ići na ljudski štit, možeš misliti.

Branko Radman: Pa jeste li vidjeli te bagere, koliki su?

Franc: Naravno da smo vidjeli. Gledamo ih svaki dan.

Susjeda: Vidjeli smo ih i ne sviđaju nam se. Zato te i zovemo. Da zaustavimo ovu farsu. Da se napokon čuje i naš glas, glas malih ljudi.

Branko Radman (niječno vrti glavom): Ne, to nije dobro. Prvo, prekasno je. Već su počeli s rušenjem. Danima ruše. Drugo, opasno je. Zamisli da nas poklopi ta grabilica od bagera. Zdrobila bi nas.

Susjeda: Neće nas zdrobiti, ljudi smo.

Branko Radman: Baš zato. Mekani smo. Napravljeni smo od mekanog materijala. Treba šutjeti, kažem ja.

Franc (*razočaran je*): Najlakše je šutjeti. Biti nitko i boriti se za ništa. Biti čovjek, a biti mrtav.

Branko Radman: Biti normalan, kažem ja. To što vas dvoje izvodite nije normalno. Stati pred bager i ubiti se na pravdi boga. Za glupu stvar. Kad je bio zid, niste ga ni primjećivali, nije vam bio bitan. Možda ste čak htjeli da ga nema. Sad je odjednom zid najbitniji na svijetu, ne može se bez zida kao bez kruha. Sad treba dati život za zid. To je apsurdno, To je groteska.

Susjeda: Branko, ne budi kukavica. Znam te kao kukavicu i sad se ponovno dokazuješ kao kukavica. Kakav si ti čovjek? Kakav si ti susjed?

Branko Radman: Dobar!

Franc (*odmahuje rukom*): Ma...

Susjeda: Dobar dok ne zatreba. Onda najednom nisi dobar. Ima ih još takvih kao ti. Izvana sasvim dobri, rekao bi ne bi nikom ništa naškodili, a iznutra sivi prah, trula jezgra.

Branko Radman: Nisam ja nikom naudio.

Franc: Nisi, to je istina. Nije, Ksenija.

Susjeda: Ali nisi ni pomogao.

Branko Radman: Dobro ljudi, što hoćete od mene?

Susjeda: Da staneš s nama pred bager.

Branko Radman: Pred bager neću. Kako bih doživio ove godine da sam cijeli život radio glupe stvari kakve mi vi sada predlažete? I vi biste trebali znati bolje. Da to tako ne ide. Troje malih da se usprotivi firmi. Da zaustavi nešto što se zaustaviti ne može. Da se blamira, da izlazi u novinama. Pred stare dane ste poludjeli. Ti Franc još imaš razumnu majku, što te ona ne zaustavi, što ti ne kaže koju pametnu riječ? Za tebe, Ksenija, ne znam što bih rekao. Ti si nervozna žena. Stalno psuješ. To je ružno čuti. To ne priliči jednoj starijoj ženi. A sad izvodiš ovo i uvlačiš Franca, poštenog čovjeka, u ovo.

Franc odmahuje rukom. Ne želi više pričati.

Susjeda: Pusti ga, Franc, vidiš da je nikakav. Nek mu bude kako mu bude, kad je takav.

Izlaze u dvorište. Branko Radman izlazi za njima, ali prati ih s razdaljine, kao da nije s njima. Jedan bager radi. Jedan radnik sjedi na zidiću i jede sendvič. Drugi upravlja strojem. Ruši unutrašnjost užarije, čupa metalnu konstrukciju. Otpušta se nenasna buka. Radnik koji jede pomalja glavu iz ruševina.

Susjeda: Dobar dan.

Radnik: Dobar dan.

Susjeda: Slušajte.

Radnik: Recite.

Susjeda (oštro): Vi morate s ovime stati.

Radnik je zbunjen. To je neki drugi radnik. Svaki dan je neki drugi radnik.

Radnik: Hm, da.

Franc: Morate stati ili će biti problema.

Radnik: Kakvih problema?

Franc (ozbiljan je, maše rukom): Problema s nama stanarima. Mi ćemo izazvati probleme.

Branko Radman: Ljudi, zaboga.

Radnik: Ja samo radim.

Susjeda: Znamo, znamo, vi samo rušite. A mi sad dolazimo da vas zaustavimo.

Radnik: Ne možete baš tako. Opasno je.

Franc: Baš zato što je opasno.

Susjeda: Unatoč tome što je opasno.

Franc: Slušajte mladi gospodine. Ova gospođa i ja ćemo ući sada u ruševine, a vaš mladi prijatelj će zaustaviti stroj, da nas ne ubije. Jer tek tada to ne bi bilo dobro. Jesmo li se dogovorili?

Radnik: Bolje nemojte.

Kreću se penjati u ruševine. Branko Radman gleda za njima. U šakama stišće svoju aktovku. Silazi baba iz stana. Ulazi s njima u ruševine. Prizor izgleda apokaliptično. Stroj zaista prestaje raditi.

Franc: Mama, jesu li zvale novinare?

Baba: Zvale su jednog momka kojeg znaju, i još su se nekima javile preko interneta.

Franc: A hoće li doći?

Baba (*sliježe ramenima*): Tko to zna.

Dva radnika stoje na zidiću i gledaju. Sjedaju i otvaraju bocu vode. Piju i gledaju u daljinu. Smješaju se. Noć pada, a Ksenija, Franc i baba stoje u ruševinama. Čuje se žamor iz grada. Iz nekog stana čuju se mladi ljudi kako tulumare. Sve se to miješa. Branko Radman stoji na pragu zgrade i gleda u trojac.

8. PRIZOR

Večer je. Obitelj je na okupu. Baba je skuhala čaj i nudi ga ukućanima.

Baba: Je li netko za čaj od valerijane?

Anastazija: Može.

Kalina: Ne, ne. Pijem smoothie.

Baba: Ovo ti je dobro protiv stresa.

Kalina: Daj tati.

Baba: Hoćeš li ti, Franc? Dobro ti je za ubrzano srce.

Franc kimne majci i oslobodi mjesto za šalicu. Odjednom postaje emotivan.

Franc: Što vama, kad razmišljate, znači taj zid?

Kalina (*u čuđenju*): Tata.

Franc: Ne, ne, recite.

Kalina (*oprezno*): Ne znam.

Franc: Sigurno ti nešto znači. Dolje si se igrala.

Kalina: Nikad ga nisam doživljavala kao nešto važno. Zapravo mi je svejedno što ga ruše.

Da ga nikad tamo nije bilo, ne bih ni znala da nam je nešto bitan u životu.

Franc: Dobro. A tebi Anastazija?

Anastazija (*oklijeva*): Romantičan je s tim bršljanom, to mi se sviđa. I mačke koje s krova naše šupe skaču na zid. A osim toga, zanimljivo je gledati vas kako se borite, kako ste živi. (*Kratka stanka.*) Sretna sam kad vidim koliko je živosti u vama. Što se niste predali.

Baba: To nam je prvi dom. Tu je Franc došao na svijet, sve nam se tu događalo. Bili smo tu sretni, a i kad nismo, bilo nam je dobro. Nešto smo radili. Nismo radili bogzna kako velike stvari, ali nema ništa loše ni u malima.

Franc: Meni je taj zid kao štit. Štit od svega toga vani. Kad izađem na cestu, kad sam u kiosku... (*Traži riječi.*) Stalno je buka, stalno je sve puno pokreta. Jedino tu, iako je to sasvim mali komadić zemlje, tu je uvijek tiho.

Anastazija: Taj zid ti je ulijevao sigurnost. Štitio te.

Franc: No isto me, je, možda, i sputao. Možda ne zid. Nego ta naša situacija. Vaša majka, koja je preminula, pa loše financije koje su se nizale, pa podizanje vas djece. Dok sam se borio, dok sam bio taj čovjek koji rješava stvari, koji je dobar, vrijeme je prošlo. Ne kažem da nije trebalo proći. No, no... (*Traži riječi.*) Kao da koračam s utezima na nogama. Bio sam dječak nedavno, a sad sam nešto drugo, iako sam ta ista osoba. (*Pravi stanku.*) Kako se tebi čini, mama, kad razmišljaš o tome?

Baba: Čini mi se... Ne znam. Možda je trebalo drugačije, ali pamet koja dolazi zakašnjelo bezvrijedna je. Ja sam tu proživjela nekoliko života. Najprije jedan s tvojim ocem, onda ste tu bili samo ti i tvoj brat, kasnije tvoja mlada obitelj i evo nas sad ovakvih, u ovom izdanju. Nije tu bilo nešto mira i tišine, ali bila je to naša buka, stvarala su je naša tijela i naši glasovi.

Franc (majci): Zašto se nismo pokrenuli? Zašto ja nisam nikamo otišao?

Kćeri pozorno slušaju.

Baba: Zato što si imao neku blokadu. Nisi znao kako.

Franc: Zašto se nisam odselio makar u drugu ulicu? U zgradu preko puta.

Baba (sliježe ramenima): Zato što te je bilo strah napustiti dom.

Franc (samosažaljivo, pretjerano emotivno): Nisam bio valjda takav, tako slab...?

Baba: Nekad si bio hrabriji, a nekad slabiji. Kad si bio slabiji, ja sam te štitila. A kad si bio hrabriji, puštala sam te.

Franc: Trebala si me izbaciti.

Baba: To ne.

Franc: Bio bih postao čvršći.

Baba: Možda, ali ja to nisam mogla. Ja nisam takva majka.

Franc: A vidi nas sad.

Baba: Nije tako loše.

Franc: Nije. Iako... Moglo je nekako... Trebao sam biti hrabriji.

Franc gleda pred sebe. Situacija je postala čudna, napeta. Nije se namjeravao otvoriti, a opet je to učinio. Gase se svjetla, Franc uzima u ruke jaknu s vješalice i izlazi na ulicu.

9. PRIZOR

Kalina je s jednim od svojih dečkiju u stanu. Ulaze baba i Franc. Odlazu vrećice na kuhinjski stol.

Kalina: Tata, baba, ovo je Matija.

Matija: Dobar dan. (*Ustaje da ih pozdravi, no ne zna što bi rekao.*) Lijepo vam je ovdje.

Franc kima i odlazi u drugu prostoriju, a baba sjeda pored mladića.

Baba: Lijepo je kad smo napravili da nam bude lijepo. Jesi li vidio zid?

Kalina: Zid, zid... Koga briga za zid?

Matija: Vidio sam.

Baba: Grozno je to što nam rade, jel da?

Matija: Je.

Kalina: Meni nije grozno. Bit će bolje kad se to raščisti.

Baba (*odmahuje rukom*): Ti si čudna. Stalno imaš neke čudne izjave.

Matija: Koliko ima otkad tu živite?

Baba: Otkad sam došla iz Senja, eto otkad.

Kalina: Živjela je kod časnih sestara godinu dana.

Matija: A čim ste se bavili?

Baba: Čim su se bavile žene moje dobi: kućom. Doktorica sam htjela postati, ali to se nije desilo. To je nešto što nikako nije moglo biti, iako sam to silno željela kao mlada djevojka. Čak sam i od kuće pobjegla zbog te velike želje, ali nikad nisam imala financijsku potporu od svoje majke, od svojih ujaka. Nitko mi nije mogao pomoći. Pa sam se udala.

Kalina i Matija se pogledaju. Baba ustaje i donosi sebi iz kuhinje bocu rakije.

Baba: Hoćete li vas dvoje čašu rakije?

Matija: Ne, zaista.

Baba: Zašto ne bi?

Matija: Ne pijemo.

Baba: Samo jednu, sa mnom.

Matija (*gleda Kalinu*): Dobro.

Baba im lijeva rakiju. Nazdravljaju i piju. Ulazi Anastazija.

Baba: Hoćeš i ti jednu?

Anastazija: Neću.

Kalina: Popij jednu, ajde.

Anastazija: Ajde.

Baba: A otac di vam je? (*Galami.*) Franc!

Anastazija: Ne moraš se derati, tu je.

Franc (*izlazi iz sobe*): Zašto galamiš?

Baba: Da popiješ jednu s nama.

Franc: Ako moram.

Kalina (*lijeva mu*): Moraš.

Anastazija: Tata, podigni hlače.

Franc (*podigne hlače, nazdravlja*): Da nam zid ne sruše.

Baba: Da nam svima bude bolje.

Kalina: Da odlepršam odavde.

Anastazija: Da, da... (*Odustaje.*)

Kalina: Matija?

Matija šuti. Neugodno mu je. Ponaša se ukočeno.

Matija: Da, da... (*Zamuckuje od nelagode.*)

Baba: Ajde, momak, reci.

Matija (*napokon se sjeti*): Da dam sve ispite.

Baba: Eto vidiš da znaš.

Iskapljuju. Smiju se, iako pomalo čudno. Svi ukućani odlaze. Kalina i Matija su ponovno sami. Kalina napasno počinje ljubiti Matiju, on se izmiče.

Kalina: Dobro, što radiš ti?

Matija (*opravdava se*): Ništa, ne mogu sad...

Kalina: Što ne možeš?

Matija: Svi tvoji su sad bili tu.

Kalina: Ali svi moji su upravo otišli, sami smo.

Matija: Ali svaki čas mogu banuti.

Kalina (*ispod glasa, ruga se*): Što je netko uštogljen.

Matija (*ustaje*): Sve je to čudno...

Kalina: Ma nije ništa čudno. Normalno je.

Matija: Što vam je s tim zidom?

Kalina: Ma... Nemoj još i ti.

Matija: Okej.

Kalina: Idemo van, odjednom nemam ovdje zraka.

Matija: Idemo, da. (*Popravlja naočale i uzima jaknu.*)

Izlaze. Vrata se glasno zatvaraju.

10. PRIZOR

Baba i Franc dolaze prljavi iz dvorišta. Kćeri su unutra, gledaju ih pomalo u čuđenju.

Franc: Pokazali smo im.

Kalina: Kako pokazali?

Franc: Pa tako. Da nešto značimo. Da nije da tu nikog nije briga ni za što. Da nismo neki bezimni ljudi iz bezimene male zgrade. Da se s nama može svakako.

Baba (*ponosno*): Stajali smo tamo i bilo je opasno. Kao troje mučenika smo stajali u onoj ruševnoj zgradurini.

Kalina: Baba, kako pretjeruješ...

Baba: Franc, reci im ti da je tako bilo. Da su bile kod kuće, mogle su nas kroz prozor vidjeti, kako se bager pred nama zaustavio, kako su radovi naprosto stali. Gledajte sutra, pa ćete vidjeti.

Sestre nisu oduševljene.

Anastazija: Neće to dobro završiti, taj vaš prosvjed.

Kalina: A tvoj posao, tata? Tko je u kiosku dok tebe nema?

Franc: Uzeo sam godišnji, pripremio sam se na ovo. Rekao sam šefu da nešto hitno moram rješavati. Ipak je ovo izvanredna situacija.

Anastazija: A ako vas Ksenija zariba? Nije da hoće, ali što ako?

Baba: Ksenija je gorljiva žena. Ona je za prosvjed više od nas. Njoj zid znači čak i više. U prizemlju je, uvijek izlazi u dvorište. Tamo suši rublje, hrani mačke. Tamo je onu plavu hortenziju zasadila. Znaš kako te hortenzije mogu biti lijepe u jesen, kako lijepe boje imaju.

Tišina. Obitelj se zagleda u televiziju. Vijesti su nikakve, pune politike. Anketiraju ljude po cesti i ispituju ih glupe stvari. Obitelj sluša bez interesa.

Kalina (*s nečim totalno desetim*): Tata i baba, jesam li debela?

Baba: Taman lijepo popunjena.

Franc: Taman si kako je najbolje.

Kalina: Znači debela.

Baba: Debela bi bila da imaš sto kila. Sve do sedamdeset je normalno. Bolje da imaš sedamdeset, nego da si koštunjava, da imaš pedeset pet.

Kalina: Misliš?

Baba: Kažem ti.

Kalina: Netko je danas za mnom viknuo: debela.

Franc: Ma tko?

Kalina: Netko, na cesti. Neki dečko.

Franc: A ti?

Kalina: Ništa.

Baba: Jesi se bar okrenula?

Kalina: Nisam. Pretvarala sam se da nisam ja. Ali znala sam da jesam.

Tišina.

Franc: A Lav?

Anastazija: Što s Lavom?

Franc: Pa čuje li se tko s njim? Govori li ikome što se događa, radi li što, je li zadovoljan, ide li mu posao, od čega živi.

Anastazija: Ja se čujem, ponekad.

Kalina: Ja ga nisam vidjela pet godina. Ne znam ni kako izgleda. Da se negdje pojavi, ne bih ni znala da mi je brat.

Baba: Sa starijom ženom živi, eto što se dešava. Ti Franc stojiš po ruševinama, a kad ne stojiš, onda radiš najgore poslove, dok se tvoj sin nateže sa starijom ženom.

Franc i Kalina su šokirani.

Anastazija: Baba, prokleta si, da znaš. Rekla sam ti to u povjerenju.

Baba: Čudan je taj dečko, uvijek je bio čudan. Imao je čudnu energiju još otkako je bio dječak, to ću vam reći. Kako se on ponašao, tako se druga djeca nisu ponašala. Samo je promatrao iz prikrajka, nikad se nije igrao, nikad se s djecom nije svađao ni tukao, ali nije ni pričao. Uvijek sam, uvijek s tekicom pod rukom, kao da je direktor poduzeća.

Anastazija: Što pričaš baba, bio je normalan. Normalno se igrao. Nije pravio probleme. To što nije odrastao u Senju '48, ne znači da je nenormalan.

Franc: Bio je drugačiji, ali bio je dobar. Jako dobar dečko je bio.

Anastazija: Na mamu je, to si uvijek govorio.

Kalina (*bez razmišljanja*): Tko se više uopće sjeća mame!

Baba: Jezik pregrizla!

Anastazija: Ja je se sjećam. Bila je dobra. I prema tebi je bila dobra.

Zaplače. Plač se krene pretvarati u jecaj. Ostatak obitelji zašuti. Kao da se otvorila Pandorina kutija.

Anastazija: Najbolja je bila.

Franc (*također je sjetan, nekako čudno nakošena tijela*): Jest, najbolja.

Obitelj je u čudnom raspoloženju.

Baba: A Lav...

Franc: Njega bi trebalo zvati. Da nas posjeti.

Anastazija: Ma samo ga treba pustiti, da živi.

Baba: I tebe smo pustili, pa si se vratila. Jesi li na to mislila?

Anastazija je još uvijek emotivna.

Anastazija: Ne znam na što sam mislila.

Franc: Taj dečko se neće vratiti, trebalo bi otići k njemu. Trebalo bi ga pronaći. Biti uz njega ako je već potrebno biti uz njega.

Kalina: Jeste li mu što napravili? Mislim, kad vas tako zaobilazi. Jeste li ga uvrijedili?

Baba: Držali smo ga kao kap vode na dlanu. Kako ste vi mladi osjetljivi. Ništa vam se ne smije reći. Ako vam se malo što prigovori, odmah zaplačete. Kao pahuljice ste. Rastopite se od malo vlage.

Kalina: Takvi smo, kakvi smo, bolju mladost nemate.

Franc je umoran. Odlazi na spavanje. Anastazija se zagleda u ekran televizora, kao da doista nešto prati. Kalina stavlja slušalice na uši. Čuje se kako Luna pjeva.

Anastazija: A ti baba.

Baba: Šta ja?

Anastazija: Što tog sina malo ne pustiš da diše?

Baba: Pušten je.

Anastazija: Zašto ga nikad nisi pustila da se odseli nakon što je mama umrla? Zašto nas nikad nisi istinski pustila da živimo, što si nam se tako prilijepila?

Baba šmrca. Skrušila se.

Anastazija: Dobro, ne moraš plakati.

Baba: Ma ne plačem.

Anastazija: Ok, samo kažem.

Baba: Franc je malo drugačiji, znaš.

Anastazija: Ma svi smo malo drugačiji. I ja, i Kalina, i taj nesretni Lav, i ti. Svi smo na svoj način.

Baba: Ne znaš ti. On je bio slomljen nakon što vam je majka umrla. Nije mogao sam. A kasnije je naš život postao navika. Lakše je kad smo svi skupa.

Anastazija: Neprirodno je.

Baba: I drugi se tako snalaze.

Anastazija: Kako tko.

Baba: Misliš da je kod drugih bolje?

Anastazija: Što ja znam.

Baba: Pa reci.

Anastazija: Čini mi se da jest. Čini mi se da ima normalnih obitelji. Da ljudi žive gotovo sretno, da ih nešto pogoni da budu bolji. Da se trude i da im uspijeva biti bolji svojim obiteljima. A kod nas je sve to čudno. Samo se podbadamo, samo se svađamo. Možda u podsvijesti i želimo biti bolji, ali svakim danom smo sve gori. Kako biti dobar? Uči li se biti dobar?

Baba: Možeš i ti biti bolja, nitko te ne sili da budeš takva.

Anastazija: Kako ne, baba, kad me provociraš. Iz dana u dana samo nešto govoriš, a ja ti odgovaram i tako to ide. Nikad mira između nas.

Baba odlazi na spavanje. Kalina sneno ustaje i odlazi. Muzika iz odbačenih slušalica preuzima prostoriju. Soba zapada u mrak.

11. PRIZOR

Baba, Franc i susjeda Ksenija od ranog jutra sjede u ruševinama. Drže se za ruke. Osim kad Ksenija puši. Tada puštaju.

Radnik: Dobro jutro ljudi, što je ovo?

Franc: Dobro jutro. Kako što je?

Radnik: Pa što radite?

Susjeda: Sjedimo u ruševini.

Radnik: A da mi je znati zašto. Hoćete li mi reći zašto?

Baba: Ne dozvoljavamo da se ruši.

Radnik: Gospođo, ja moram upaliti bager. (*Naglašava „moram“.*)

Susjeda: Ako upalite bager, ubit ćete nas. Želite li nas ubiti?

Radnik: Ne želim vas ubiti.

Odmiče se. Zove nekoga.

Radnik: Poslovođu sam zvao.

Franc: Dobro.

Susjeda: Viktora?

Franc: Viktor to plaća. Ne brine se Viktor za male stvari. Ovo je njemu sitna neugodnost, ako uopće zna za ovo.

Baba: Neka si ti, dečko, nazvao. Ja znam da ti nisi ništa kriv.

Radnik: Pa i nisam.

Susjeda (*uzruja se*): Kako nije kriv? Ruši, a nije kriv. Da nisam možda ja? Da ja dođem rušiti njegovu kuću, zatvorili bi me. Ovako nikome ništa.

Baba: Ajde, Ksenija, smekšaj, momku je naređeno da ruši.

Dolazi poslovođa u plavom kombinezonu.

Poslovođa: Dobro jutro.

Franc: Dobro jutro.

Poslovođa: Pa čemu ovo, ljudi?

Franc: Ne želimo da nam rušite zid.

Poslovođa: Ali što će vam zid? Što ćete sa zidom, nećete ga valjda pojesti?

Branko Radman gleda s prozora i smijulji se. To Kseniji privuče pozornost.

Susjeda: Ti si Branko čista katastrofa.

Branko se uozbilji.

Branko Radman: Ksenija, ti si otrov. Nagovorila si ove jadne ljude na glupost. Ovog ludog Franca i njegovu staru majku. Kako te nije sram tako manipulirati ljudima? Čovjek će izgubiti posao kad sve ovo bude gotovo. Misliš da njegov šef ne zna kakve ludorije izvodi, da se već nije pročulo. Ludi Franc čuva zid, to govore. Jesi li sretna što će čovjek ostati bez posla? Misliš da si bolja od nas drugih? Zid je i naš, jesi čula, nije samo tvoj. Bolje ti je izvadi tu cigaru iz usta, pluća ti izgledaju kao pakleni oganj.

Susjeda (pretjerano gestikulira): Branko, proklet bio i ti i tvoja aktovka prljava, u redu? Znamo da ne ideš na posao, da posla uopće nemaš. Samo šetaš susjedstvom s tom aktovkom, kao manijak.

Franc: Ksenija, kako možeš tako?

Baba: Nemoj, Ksenija, kvariš nam ovo.

Susjeda (totalno iživcirana): Ma i vas dvoje, znate šta...

Baba: Nemoj Ksenija počinjati. Živčana si i sve ćeš upropastiti.

Susjeda: Baba, ti si isto nekad naporna. Samo nešto kontroliraš, samo bi nešto po svome. Pusti mene i svoga sina da ovo vodimo, da zaustavimo ove bagere.

Franc: Ksenija, smiri se.

Ksenija se smiruje. Krene disati punim plućima.

Susjeda: Dobro, evo dišem.

Branko Radman (*dovikuje rugajući se*): Serenity now, Ksenija.

Poslovođa: Ljudi, slušajte, ja sam zvaao policiju. Ako se ne sklonite sami, odnijet će vas. Nama je naređeno da radimo i mi moramo raditi.

Susjeda: Vrag će nas odnijeti, a ne policija.

Poslovođa: Vas je vrag već odnio.

Radnik: Tako je.

Susjeda: Ti se, momak, ne ulizuj ovoj kapitalističkoj spodobi.

Radnik i poslovođa se smiju.

Franc: Nisu ti oni nikakvi kapitalisti, Ksenija, vidiš da su šljakeri. Nisu ništa bolji od tebe i mene.

Poslovođa: Tako je, gospodine. Dobro ste rekli. A sad ustanite da nastavimo s poslom. Štrajkali vi ili ne, zid će se srušiti. Mi ćemo pokupiti otpatke užarije i tu će izrasti nova zgrada. Tako je, kako je. Prihvatite to. Bit će lakše i vama i nama.

Radnik: Ajde gospođe, što vam ovo treba, ajde i vi gospodine. Prljate se tu kao mala djeca. Ustanite i nikome neće biti ništa. Privest ćemo ovo kraju i svi idemo kućama.

Baba: Neće ići tako.

Franc: Vi idete kućama, a kad sve ovo završi, mi ostajemo na vjetrometini. A kad se zgrada izgradi, ostajemo se gledati oči u oči s tim wellness čudovištem.

Poslovođa: Ma ne gradi se wellness uopće.

Susjeda: Kao da mi ne znamo što se gradi.

Radnik: Očigledno ne znate.

Franc: Što god da se gradi, nama se ne sviđa.

Radnik i poslovođa se odmiču.

Poslovođa (radniku): Ovi su ljudi.

Na prozoru se pojavljuju Kalina i Anastazija.

Anastazija: Tata, baba, hoćete li ustati iz tog smetlišta?

Susjeda: Jeste li vas dvije zvale novinare?

Sestre se pogledavaju.

Kalina: Nismo.

Baba gleda Franca. Ksenija pogledava njih oboje, kao da su nešto skrivili.

Baba: Jesam ti rekla?

Susjeda: Znala sam da nisu nikog nazvale. Bezveze tu sjedimo. Ovo je fijasko.

Franc: A zašto niste?

Ove dvije sliježu ramenima.

Kalina: Činilo nam se da nitko ne bi došao.

Susjeda: Ne bi kad nitko ne zna što se događa. Novinari obožavaju ovakve situacije. Ja ću ih sutra zvati. Skupit će ih se pedeset. Sve će snimiti i svi će vidjeti što se događa. Javnost mora znati za ovo.

Branko Radman: Briga javnost za ovu glupost... Bilo je i većih stvari, pa se nitko nije nervirao. Čuj – zid! Da se netko zbog toga nervira.

Baba: Da si pravi, i ti bi se nervirao. Ne bi bio takav nikakav. I ti i ona tvoja žena. Znam da je u stanu i da sve osluškuje. Takvi ste vi ljudi.

Branko Radman: Dobro, baba, u redu je...

Franc nešto razmišlja. Iako sjedi u ruševinama s majkom i Ksenijom, iako su tu radnici i Branko Radman koji gleda s prozora, za njega postoje samo njegove kćeri.

Franc: Cure moje...

Kalina: Tata...

Franc (patetično): Zašto nam se sve ovo dešava? Zašto sve odjednom mora biti ovako ružno? Ovako loše. Tako se neobično osjećam. Tijelom mi se razliježe onaj osjećaj kao kad popijem riblje ulje, pa mi bude muka, bude mi sve ružno u grlu. Tako i sad. Sjedim na ovim ciglama, a kao da lebdim nad sobom, nad onim što jesam. Toliko sam toga pregurao. Smrt žene, otuđenje sina, siromaštvo koje se svake godine umnažalo za jednu brojku, prelaženje s jednog posla na drugi, a sad sam evo u fazi da branim zid. Tko sam ja to? Čovjek koji je branio zid. Ha ha! Smiješno je na što čovjek padne, kako se u kratkom roku sroza. (*Sad se odjednom obraća sebi, kao da se miri s time što je postigao, a što nije.*) Bilo je nekih prilika za mene, ali kad se zbroji, malo je toga. Kad se dogodio taj moment krivog zaokreta? Je li bio samo jedan ili sam svako malo za sebe krivo odabirao, samo da bih dospio u ovo tu, ovo što jesam danas. Drugima ugađao, izmicao se gdje sam trebao čvrsto stajati i evo me sada. Mekan tip, pomalo nakošen, neugledan, branim zgradu od tvrdokornih kapitalista, gadova, nametnika, onih kojima ništa nije sveto.

Anastazija: Ma svugdje je tako. U cijelom svijetu se tako gradi.

Franc: Otkud ja znam za svijet? Znam što mi se događa pred nosom. Što se događa baš meni. Otkud znam za druge ljude?

Anastazija: Tata, sve se mijenja. Ništa nije za stalno. Nema stalnih stvari. Sve teče, jesi li čuo za tu uzrečicu?

Franc: Ne.

Anastazija: Zapamti je sad kad sam ti rekla. Ne moraš baš stalno biti takav tradicionalist.

Franc: Zid je tu pedeset godina. Zašto ga rušiti baš sad?

Anastazija: Zato što se baš sad neki tip s parama sjetio da želi izgraditi nešto moderno, od čega će zaraditi još više para. Kužiš?

Franc je odsutan.

Anastazija: Nema smisla to što radite. Ukratko.

Branko Radman: Dobro kažete, djevojke. Ovo što rade je velika glupost. Velika, velika greška.

Anastazija (obraća se Kalini): Idem se spustiti i odnijeti im vode. Ti ostani ovdje.

Kalina: Možda smo trebale nekog zvati. Mislim, ja mogu zvati Ivora i onu njegovu čudnu televiziju. Možda nešto prenesu. Ovako je sve čudno. Rade to uzalud. Gladni su i žedni, bager im visi za vratom, a nitko živ ne zna što se događa. Vidiš da u blizini nema ni mačaka, a stalno su se motale ovuda.

Anastazija: S novinarima bi bilo i gore. Svi bi im se smijali, cijela država.

Dok se Anastazija penje po ruševinama, posklizne se i udari bradom o ciglu. Od udarca joj se slomi zub. Najprije jaukne, a onda zaplače kad shvati da je ostala bez još jednog zuba.

U to vrijeme stiže novinar nekog manjeg medija, napravi nekoliko snimaka mobitelom i krene pratiti zbivanje izdaleka. Branko Radman se spusti k njemu i krene tumačiti situaciju.

Odjednom se začuju policijske sirene. Kao privučeni magnetskim poljem, baba, Franc i Ksenija odvučeni su iz ruševina.

12. PRIZOR

Obitelj je u dnevnom boravku i raspravlja o zidu.

Franc (*uzrujano*): Taj Radman je zlo. Jeste li vidjeli kako je pričao s onim čovjekom? Onim novinarom?

Kalina: Meni se Ksenija ne sviđa.

Anastazija: Ni meni. Nešto s njom nije u redu. Jeste li vidjeli kako je sva puna prhuti?

Kalina: Ima brkove, kao šaran. Kao da se uzdigla s nekog mulja.

Anastazija: I sad svima pametuje.

Kalina: Zbog nje se to i zakompliciralo. Zbog nje ste završili na policiji.

Franc: Prije je Radman tome kumovao.

Anastazija: Imate sreće što vas nisu u zatvor pospremili.

Franc: Ma...

Anastazija (*tumači mu kao dječaku*): Tata, ti moraš odrasti. Moraš prestati biti tako naivan.

Kalina: I baba mora prestati upravljati s tobom.

Okrene se prema babi.

Kalina: Baba, moraš ga pustiti.

Baba: Jesam li ga ja zavezala?

Franc: Dobro je, djevojke.

Kalina: Jesi, ne daš mu da se oženi.

Baba: A s kim da se oženi? (*Pomirbeno širi ruke.*) Nek se oženi, ali vidite li vi ženu s kojom bi se mogao oženiti? Kao da žene rastu na grani. Ženu treba zaslužiti, treba s njom lijepo. On je to uostalom zaboravio. Nije pošteno popričao s drugom ženom petnaest godina, a tek nešto više od toga.

Anastazija: O tome ti i pričam. Pusti ga.

Baba (inzistira): Pušten je.

Anastazija: Nije.

Franc: Ma pušten sam, što vam je.

Kalina: Nisi.

Anastazija: Drži te na nevidljivim uzdama.

Franc: Ma ne drži. Slobodan sam.

Anastazija: Dobro ako ti misliš da si slobodan, ali meni se čini da nisi.

Potraje tišina. Svi su u svojim mislima, pomalo ljutiti.

Kalina: Prodajmo ovaj grozni stan. Jednostavno. I sve smo riješili.

Baba: Tko će ga kupiti bez zida, jeste li o tome razmišljale? Tako sam lijepo gledala taj zid. Sva godišnja doba osim zime bio je zelen, a ljeti su se u njemu gnijezdili maleni vrapci.

Kalina (sarkastično i ispod glasa.): Čuj, vrapci...

Anastazija: Možda bude vrjedniji sad uz tu wellness zgradu. Možda postane poželjno tu stanovati. Možda ovo postane neki pozitivan preokret za sve nas.

Franc: Ne znam...

Kalina: Što je s tvojim zubom, Anastazija?

Anastazija (odmahuje rukom): Ne želim pričati o tome.

Kalina oblači trenirku, uzima sportsku torbu i napušta stan. Anastazija po rukama prevrće knjigu koju ne čita.

Baba se otvara, iako se gotovo nikome ne slušaju njezine priče.

Baba: Nekad prije je bilo sve drugačije. Sve je bilo ljepše.

Franc: To ti se samo čini.

Baba: Ja sam dijete rata. Jeste li vi znali, Franc je sigurno znao, ali jesi li ti Anastazija znala da sam ja dijete nepoznata oca? Majka me je zanjela tijekom onog rata, ni sama nije znala s kime. Bio je rat, to je bilo normalno.

Anastazija: Dešavalo se, to hoćeš reći?

Baba: Hodala je po kiši i snijegu i nosila me u zavežljaju. Kasnije sam hodala za njom, spavale smo na goloj zemlji, pod omorikama, golih stopala. Taj rat je bio strašan. Nije bilo skloništa, nijedna kuća nije imala krov, a tek hrane.

Francu se to ne sluša. Uzima jaknu i izvlači se iz stana.

Baba: Ide. Neka ide.

Anastazija: Ne sluša mu se.

Baba: Ne voli to čuti, ali tako je kako je. Nisam ja to izmislila, to što nemam oca. I prezime mi je majčino, i sve. Bilo je teško kasnije, djeca su me tretirala loše. Što loše – odvratno! Ali ja sam bila tvrda i uporna. Preživljavala sam. I evo me, u istinski poodmakloj dobi. Rijetko da ćeš na cesti vidjeti stariju osobu od mene. A još sam i normalna. Ima ih starih kao ja, ali posve šašavih. Vidi ovu Kseniju, mlađa je od mene dvadeset godina, a šašavija dvadeset puta.

Anastazija (smekšava): Ima u tebi neke velike snage, to je sigurno. Život te je čeličio otkad si došla na svijet.

Baba: Jesam. Toliko sam se borila. I strogu sam majku imala i zato sam i ja prema vama djevojkama uvijek stroga. Strogoća bolje djeluje na oblikovanje karaktera od mekoće. Tetke i ujaci su mi bili strogi također, ali rano su svi otišli na drugi svijet, kao i moja majka, ima tome već preko četrdeset godina. Što je četrdeset godina. Treptaj okom. Zaspješ nekoliko puta, probudiš se nekoliko puta, a čelo ti se ispuni brazdama, u obraze ti se urežu bore. Vidjet ćeš. Sve to brzo prođe. Život je kao neka lakrdija. Tko se snađe svaka mu čast. Ali sve je neka glupa igra.

Anastazija: Ne znam.

Baba: Vidjet ćeš za koju godinu kad ti život krene izmicati iz ruku.

Anastazija: Već mi je izmakao.

Baba: Još se to da riješiti, poboljšati.

Anastazija: Ma...

Baba: Više se brinem za Kalinu, kako će ona.

Anastazija: Otporna je ona. Tvrdokorna. Kao pasanac.

Baba: Otporna, ali posve naivna. Ništa ne razumije. Jaka je na jeziku, ali nju će posve uništiti ljudi. Nit zna kamo ide, nit što želi. Samo je s tim dečkima, s tim besprizornim momcima. Ti si barem vidjela neke stvari.

Anastazija: I razočarala se.

Baba: Bit će bolje.

Anastazija: Kad?

Baba: Možda nikad, ali tako se kaže.

Tišina.

Baba: A Lav.

Anastazija: Pusti još i njega. Gdje bi stigli da uz zid mislimo još i na Lava?

Baba: On će isto loše proći u životu.

Anastazija: Ma neće.

Baba: Zapamti što sam ti rekla.

Anastazija: Ne volim kad pričaš u šiframa, kao proročica.

Baba: Kazujem istinu.

Anastazija: A tko će najbolje proći u životu?

Baba: Ti. Ništa više ne očekuješ.

Anastazija: Ali nije li to najgore?

Baba: Kako se uzme. Ne mogu ti više naškoditi ljudi. Ljudi su gori od svega drugoga, a ti im više ne vjeruješ. Jednom davno sam i ja vjerovala ljudima, a onda je krenulo nizbrdo. Krenuli su se povlačiti kad sam ih trebala, nestajati, a meni se to nije svidjelo. Ja to nisam mogla podnijeti.

13. PRIZOR

Dok baba, Franc i Ksenija prosvjeduju, dolazi Ivor, a za njim kamerman. Izgledaju kao amaterski novinari. Kalina ih prati na poprište. Crna mačka se mota po ruševinama.

Kalina (*smije se pretjerano ležerno*): Imamo tu i mačke, vidite.

Ivor: I one prosvjeduju, ha ha!

Kalina: Ha ha!

Iz ruševine izviriše trojac.

Kalina: Tata, baba, došao je Ivor posnimiti malo što radite. On je iz moje osnovne, ali sad je novinar. Na pravoj televiziji.

Ivor: Dobar dan.

Susjeda: A s koje ste televizije?

Ivor: Sve u 16.

Susjeda: Nikad čula.

Franc: Ni ja.

Ivor: Mali smo, ali rastemo.

Susjeda: Dobro, dobro...

Ivor (*kamermanu*): Malo ih posnimi dok se drže za ruke, pa malo i ove bagere kako im zuje oko glave, to će izgledati dramatično. Pa ćemo ih onda intervjuirati. Probat ću ja izvući neku pozadinsku priču.

Kamerman: Okej.

Kamerman snima bagere, pa se unosi u lice prosvjednicima. Ksenija se mršti. Ivor prilazi babi.

Ivor: Gospođo, zašto prosvjedujete? Zašto vam toliko smeta što se ruši taj zid?

Baba: Ovako se ruši kad je rat, a ne kad je mir. Prestara sam ja da bih to gledala. Vidjela sam previše ruševina, i u onom i u ovom ratu.

Ivor: Koliko vam je godina?

Baba (*uvrijeđeno*): Previše.

Ivor: Je li vam itko najavio da će se rušiti? Je li vas itko zaštitio, policija, politika?

Baba (*sarkastična je*): Nemoj me nasmijavati, dečko.

Ivor (*nespretno*): Dobro, okej. (*okreće se prema Kseniji*). Gospođo, a vi?

Susjeda (*još je tvrđa*): Što ja?

Ivor: Pa kako vi gledate na ovo?

Ksenija: Jako loše. Ne sviđa mi se ovo uopće.

Ivor: Što će se za vas tu promijeniti kad se ovo jednom sruši?

Ksenija (*gestikulira rukom kao da reže nožem*): Sve. (*Neko vrijeme šuti.*) Ja se nisam tu rodila, niti se itko od nas tu rodio. Toliko sam se selila, a nigdje mi nije bilo lijepo. Živjela sam u kućama u kojima nisam bila poželjna, u oronulim suterenskim stanovima, u sobicama malenim poput kutije šibica. I sad kad sam našla svoj mir, neki Viktor ruši. Baš sad, kad imam svoj mir, Viktor ruši. (*Riječ Viktor izgovara s posebnim prijezirom.*)

Ivor: Tko je Viktor?

Franc (*uskače*): Taj, taj... Kapitalist.

Ksenija: I što sad meni preostaje? Jednoj po svemu maloj ženi. Da šuti i smješka se, da trpi? Pa ja nisam takva. Ja ne znam šutjeti čak ni onda kad drugi pognu glavu. Susjedi mi prigovaraju da psujem. Ja sam, jebiga, takva. Izražavam svoje osjećaje.

Ivor: Znači, vi se osjećate loše zbog toga, zbog te situacije?

Ksenija (*koluta očima*): Kakvo je to pitanje? Naravno da se osjećam loše.

Ivor: A vi gospodine?

Franc: Vrlo loše.

Ivor: I koliko ćete tu dugo biti?

Baba: Koliko god treba.

Ksenija: Dok ti bageri ne odu, dok ne odlepršaju kao ptičice.

Ivor: A što ako krenu na vas?

Franc (*gleda direktno u kameru*): Zato želimo da ljudi znaju. Ovo je danas naša zgrada, a sutra može biti njihova.

Ksenija: Neka nas samo ohrabre, i to je dosta. Da znamo da nismo sami. Da u ovom prokletom kapitalizmu nismo sami.

Kamerman spušta kameru. Ivor gasi mikrofona.

Kamerman: Bili ste dobri, prava ste ekipa.

Ivor: Svaka čast.

Baba: Dobro, dobro, samo da to još netko i vidi.

Kalina (*Ivoru i kamermanu*): Hoćete na sok gore u stan?

Ivor: Može.

Kamerman: Može.

Ksenija: A naša priča? Kad ste mislili s tim početi?

Ivor: Evo idemo u redakciju čim popijemo sok. Začas ćemo mi.

Ovih troje vrti glavama. Nije ih uvjerio.

Baba: Kad će biti emitirano?

Ivor: U devet?

Baba: Dobro, tad bagera više neće biti, pa ćemo gledati.

Kalina: Hoćete da i vama donesem sok?

Franc i Ksenija niječno vrte glavama.

Baba: Meni donesi rubac. Onaj vuneni. Puše mi vjetar po glavi.

Kalina: Okej.

Kamerman: Zbogom gospođe i gospodine. I sretno.

Mašu jedni drugima. Ivor i kamerman odlaze u zgradu za Kalinom. Putem pričaju.

Kalina: I što vam se čini?

Ivor: Ne znam. Pa to je već skoro srušeno.

Kalina: A da.

Kamerman: Tko će to spriječiti kad je tako daleko otišlo.

Kalina: Tko to zna.

Ivor: A oni radnici tamo?

Kalina: Ma ništa, to su neki dečki koji to ruše. Neki obični ljudi. Trebala sam i njih pozvati na sok.

14. PRIZOR

Kasnije, obitelj se okupila oko televizora. Gledaju prilog o sebi.

Franc: Ovo je totalno glupo prikazano.

Baba: Ne znaš tko gluplje zvuči, ovaj Ivor ili nas troje.

Anastazija (ušutkava ih): Ššš, da čujemo.

U pozadini se čuje ono što su u kameru izgovarali nekoliko sati ranije.

Baba: Ovaj mali je isto čudan. Kako može pred kameru izlaziti tako obučen? Kako mu dopuštaju da radi takav? Pogledaj mu kosu, kako je neuredna.

Franc: A ovaj kameraman nam se isto unio u lice, pogledaj samo što mi je glava ispala veliko.

Anstazija: Stvarno izgledate čudno, mora se reći. (*Okreće se prema ocu, a onda i prema babi.*). Ali dobro ste rekli, sve je tako kako ste rekli.

Franc: Bilo bi dobro da sutra dođe netko ozbiljniji posnimiti nas, neka bolja televizija.

Anastazija: A jeste čuli kako je najavio priču? Zanosio se čovjek da će promijeniti stvari.

Franc (zamišlja se): Zanosio se jedan čovjek, a taj čovjek sam ja. Ludo ili ne, dobro je to rekao. To je jedino dobro rekao. Zanosio se čovjek. Kako je to lijepo i istinito. Da se zanosim, da se mi zanosimo. Da nas još u tome smislu ima.

Baba i Ksenija kimaju. Nastave se smjenjivati kadrovi na televiziji. Obitelj tone u letargiju. Gase se svjetla.

15. PRIZOR

Franc u pidžami tetura ravno do prozora. Kad podigne roletu i pusti svjetlo u stan, babina glava izranja iz mraka. Kao da je zaspala i probudila se na kauču.

Franc (*prepadne se*): Otkud ti?

Baba: Ja tu malo zaspala.

Franc (*odlazi do prozora*): Nema ga.

Baba: Koga nema?

Franc: Kako koga? Pa zida.

Baba: Gdje je?

Franc: Pa nigdje, nema ga. Nema ni ruševine.

Baba: Nemoguće.

Baba s Francom izviruje kroz prozor. Bageri su ugašeni, nema radnika, no ni zida. Vlada neka neobična tišina. Kako izvana, tako i iznutra.

Kalina: Dobro, što se dešava?

Franc: Zida nema.

Kalina: A di je?

Franc: Di je, di je... Srušili ga preko noći i odvukli. Kao lopovi. Kao najgora sorta lopova.

Kalina: A mi da nismo ništa čuli? Nemoguće.

Franc: Cijela zgrada ima sjajnu zvučnu izolaciju, inače od prometa ne bismo mogli živjeti. Znaš da je tu kao trkalište, kao kolodvor. Zato smo to i stavili. Da nas štiti od buke. To je jedina stvar oko koje smo se kolektivno dogovorili, čak je Branko bio za.

Kalina: A Ksenija, di je ona? Zna li?

Izlaze u hodnik. Tamo se gotovo sudaraju s Ksenijom i Brankom Radmanom. Ksenija je raščupana, kao da se tek probudila, no cigareta joj visi iz usta. Branko Radman u rukama standardno tegli aktovku. Svi zajedno izlaze na dvorište. Tamo zaista nema ničega.

Branko Radman: Kao da su ga vanzemaljci usisali.

Susjeda: Neka me vrag odnese odmah sad.

Baba: Ne govori tako. Grijech je.

Franc: Da ne znaš ti, Branko, što se tu desilo? Da nisi ti nešto noćas čuo?

Branko odmahuje glavom. No pravda se kao da je kriv.

Branko: Ne, pa ja imam izuzetno dobar san. Noćas sam strašno dobro spavao. Znaete da ja s tim nikad nisam imao problema. Što se kaže, na grani bih zaspao.

Ksenija očajava. Pretjerano gestikulira. Hvata se za glavu. Baba i Franc su opušteniji.

Susjeda: Noćna mora se materijalizirala. Ukrali nam zid dok smo spavali.

Baba: Sad smo kao goli. Svi nas vide. (*Pokazuje rukama u daljinu.*) I ona zgrada, i ona. I ona tamo gdje je prošli mjesec bio požar. Dobro, tamo sada nema nikoga, ali svi drugi ljudi iz svih drugih zgrada nas vide. Nisam ni sanjala da će se ovo za moga života desiti.

Kalina: Navući ćeš zavjesicu kad budeš išla na WC. Ionako si naheklala tih zavjesa i tabletića.

Dolazi Anastazija s nekim mladićem. Smiju se pijano, pretjerano veselo.

Anastazija: Ljudi hej. Što ste se okupili? Neki bal vampira, ha ha?

Susjeda: Nemoj ti nama hej-haj, djevojko.

Baba (strogo): Tko ti je taj?

Anastazija: Ovaj mlad gospodin je Diego iz Cordobe.

Baba se krsti. Mladić se tupavo smješka. Okreće glavom i pozdravlja „hi, hi“, no nitko ga ne doživljava. Mogao bi imati dvadeset godina.

Baba (prijezirno): Gdje si tog jadnika skupila, da mi je znati.

Anastazija: Čuj, gdje sam skupila. Pa u gradu. Pun je turista kao šibica. Ljudi se zabavljaju, piju, smiju se, vesele, nisu kao vi opterećeni glupim zidom. (*Maše rukama i izruguje se.*) Zid, zid, zid... Ne znam jesam li vam to već rekla, ali ako nisam, ponovit ću još jednom: nenormalno je toliko panike stvarati zbog običnog zida.

Susjeda (gleda ih ispod oka, kao da su sišli s pameti): Vi mladi ste jednom riječju katastrofa. Ništa ne razumijete.

Branko Radman: Mladi ljudi se vesele. Bit će uštogljeni kao mi kad ostare.

Susjeda: Pričaj za sebe, Branko. Moj duh je još uvijek na razini.

Branko Radman: Dobro, dobro, ne vrijeđam ja nikoga. Samo kažem da se mladi ljudi imaju pravo veseliti. Nek žive, nek stvaraju sebi bolji život.

Franc razočarano pogledava u kćer i mladića s kojim je došla. Kalina također gleda mladića. Kad joj potihom kaže „hola“, uzvraća mu jednako tihom „hola“.

Franc: Svašta sam doživio, ali ovo...

Anastazija: Dobro, je li gotovo više s tim zidom?

Susjeda: Pa zar ne vidiš? Gotovo je, vidiš da je gotovo... Preko noći su nam ga ukrali.

Anastazija: Neka više da se i to riješilo.

Susjeda: Franc, ove kćeri su ti stvarno čudne. Zašto se tako ponašaju?

Franc: Ne znam ni sam...

Anastazija (*teturavo, kao da je pijana*): Dajte ljudi malo živnite. Popijete nešto, zaplešite, pomirišite ružu, gledajte zvijezde.

Susjeda: Koje vražje zvijezde, vidiš da je dan.

Anastazija: Dobro, kad se smrači. Ne morate me shvaćati doslovno.

Okreće se prema mladiću.

Anastazija: Diego, what should we do now?

Mladić sliježe ramenima.

Anastazija: I know, we should continue partying.

Odvlači ga u stan, a za njima odlazi i Kalina.

Baba: Svašta, ne mogu vjerovati da se ovo desilo.

Susjeda: Baba, najlakše se iščuđavati.

Baba: Baba je branila zid svojim tijelom, toliko o tome.

Susjeda: Dobro, jesi.

Baba: Nego što nego jesam.

Susjeda: Dobro, dobro... Ne sluša mi se sad to.

Franc: A radnici, gdje su oni sad? Sad ih odjednom nema.

Branko Radman: Pa kad su radili cijelu noć. Sad se moraju naspavati. Tu su samo mačke. Lunjaju po ovim kraterima kao utvare.

Skupina šuti. Kao da više ne zna što će sa sobom. Kao da je odjednom nestao svaki smisao.

Susjeda: Radnici su to sve podlo odigrali. Kao, pošteni dečki. Tako ste svi govorili, da oni samo rade svoj posao. Nisu oni kapitalisti, nisu oni krivi... U kojem se to svijetu ruši i gradi noću?

Franc: Ne znam. Evo, i ja sam razočaran. Skroz se nekako čudno osjećam. Kao da će mi pozliti.

Susjeda: Izdrži, bit će bolje.

Franc (gubi volju): Ma...

Baba: Francek moj.

Zagledava mu se u lice.

Franc: Mama.

Baba (paničari): Sine, što ti je? Muče li te grčevi? U rukama, u trbuhu?

Franc: Ne znam, neka me slabost oblijeva.

Franc se kreće rušiti, no u zadnji čas pod njega ruke podmeće Branko Radman i hvata ga. U daljini se čuju kola hitne pomoći. Tiho zavijaju, dok ukućani i susjedi susprežu dah.

16. PRIZOR

Anastazija vuče kufere. Ostavlja ih kraj vrata i vraća se za stol kod obitelji. Tamo sjede baba i Kalina, dok ih Franc promatra s kauča iz ležećeg položaja. Kraj kreveta su lijekovi, dok se vidi da je ispod pokrivača odjeven u pidžamu.

Anastazija: Spremila sam se.

Baba: Dobro da jesi.

Anastazija (smije se): Malo si me udebljala i sad me otpravljaš u svijet.

Baba: Sjedni malo još tu s nama.

Anastazija (gleda na sat): Na deset minuta.

Kalina: Bit će ti lijepo.

Anastazija: Bit će mi kako sama sebi napravim.

Baba: Dobro je to što kažeš, kao da si se opametila.

Anastazija lijeva crnu kavu iz džezve.

Baba: Metni šećera.

Anastazija: Pijem gorke.

Baba: Otkad to?

Anastazija: Ima već dvije godine.

Baba: Svašta. Prvi put to vidim.

Anastazija (pokazuje pogledom na Franca): A on.

Baba: Brinem ja za njega.

Anastazija: Znam da brineš.

Baba: I sestra ti je tu.

Anastazija: Ona je još mala.

Kalina (*iščuđava se*): Nisam baš toliko mala.

Anastazija: Dobro, dobro... U mojim očima si mala.

Tišina.

Anastazija: S onim Diegom kojeg sam dovela šta je bilo?

Kalina: Ništa, ostavio mi mejl, da mu se javim kad dođem u Cordobu.

Anastazija: Hoćeš li?

Kalina: Možda.

Anastazija: Kliknula si s njim?

Kalina (*sramežljivo*): Možda, da.

Anastazija: A Matija?

Kalina: Ništa.

Anastazija (*tiho, da je ne čuje baba*): Ivor?

Kalina: Ništa, ne.

Franc neznatnim pokretom ruke pokazuje da je tu, da sluša.

Baba: Previše je to njega koštalo živaca.

Kalina: Kad sve prima k srcu. A ne bi trebao, stvarno ne bi trebao. I njega ćemo izgubiti, kao i mamu, ako se nastavi tako uzrujavati, ako se bude toliko brinuo zbog svega. Zbog glupih zgrada i zbog glupih ljudi. Koga briga za tu wellnes zgradu.

Baba: Dobro kažeš, Kalina. Mudro si to sročila.

Kalina: Pa naravno. Kad je glupo boriti se s 50 puta jačina. A i to nije naše pravo. Da nešto branimo. To tamo nije naša zemlja. Niti je taj vražji zid bio naš. Ne moramo mi ljudi baš na sve polagati pravo, stalno biti tako pohlepni. (*Traži riječi.*) Glupo je to.

Anastazija: Sve se mijenja, sve teče.

Kalina: Upravo tako.

Anastazija (*odсутno gleda oca*): Pogledaj ga kako je nježan, kao pahuljica.

On joj kima. Nešto bi rekao, ali ne može.

Baba: Sve vam to pomalo nagriza zdravlje, cure moje. Zid po zid. Pa te ovaj prevari, ovaj bocne gdje ne bi smio. Dan po dan, i odjednom ti se čini da su se i sva vrata i prozori zatvorili. Nekome i jesu. Kakva vrata su meni otvorena sa sedamdeset i nešto godina? Nit jezike znam, nit putovati znam, nit više znam raditi poslove koji se rade, nit mogu raditi.

Kalina: Joj, opet neko crnilo.

Baba: Kad je tako.

Kalina: Ma nije baš toliko loše. Ima i gorih stvari. Kad umreš.

Baba: To da. Onda više nema ni borbe, ni dobroga ni lošeg.

Čudna tišina. Nitko ne zna što bi rekao na sve to.

Baba: Zube jesi sredila?

Anastazija: Nisam još.

Baba: Kud si onda takva krenula?

Kalina: E baš ga sve pokvariš, baba.

Anastazija: Napraviti ću zube kad zaradim pare.

Baba: Jeftinije ti je ovdje, nego tamo kud ideš.

Anastazija: Kad nemam para.

Baba: Dat ću ti ja.

Ustaje da ode po novac.

Anastazija: Ma baba, smiri se. Slat ću ja vama pare, a ne da ti meni daješ za zube.

Baba: Ako hoćeš, dat ću ti.

Anastazija: Ma neću, šta ti je.

Baba: Dobro onda.

Anastazija: I ja kažem dobro.

Tišina, još jedna u nizu. Najprije ustaje Anastazija, a onda za njom i Kalina i baba. Franc se vrpolji u krevetu.

Anastazija: Eto, onda.

Baba: Eto.

Kalina: Eto.

Prilazi Francu i ljubi ga u čelo.

Anastazija: Čuvaj se, pazi se.

Baba: Mi ćemo ga čuvati.

Anastazija: Zbogom onda.

Grle se. Ona odlazi.

Kalina: Eto otišla je i ona.

Baba: Neka, bolje joj je.

Kalina: I ja kažem. Samo ja ostajem.

Baba: Otići ćeš i ti.

Kalina: Kamo?

Baba: Tamo gdje bude trebalo da odeš.

Kalina: Čak je i Ksenija otišla. A ja nemam kud.

Baba: Ma pusti Kseniju. Što je sve izvodila s tim zidom, a na kraju je prva prodala stan.

Kalina: I bolje, da je ne gledamo. Samo je pušila i psovala.

Baba: Neka, kažem i ja.

Kalina: A onaj Radman.

Baba: Radman je ispao fer. Nije ulazio u tu priču sa zidom, ali tko mu može zamjeriti. Čovjek ima pravo odlučiti onako kako hoće, graditi svoj život kako zamišlja da je najbolje.

Kalina: I tatu kako je odnio na rukama na Hitnu. Nije to mala stvar.

Baba: Da nije, ne znam što bi bilo. Franca bi još gore došao taj udar. I ovako ga je upropastio.

Kalina: Ali izvući će se. Vidim mu neki sjaj u očima.

Obje pogledaju Franca, koji doista sjaji, kao da bi mogao svaki čas ustati i progovoriti, no ne može.

Baba: Uvijek se izvlačio. Cijeli život je imao nekakvih bolesti, no uvijek se izvlačio.

Kalina (uzdiše): Ah, da je barem sve drugačije.

Baba: Dobro je i ovako. Koliko sam ti puta rekla da može i gore. I onda misliš kako ti je prije bilo predivno.

Kalina: A zapravo nikad nije predivno.

Baba: Uvijek je tako kako je. Radi se, živi se. Priča se, pa se šuti. Razmišlja i spava. Trpi i plače. A i veseli se, kad je red veseliti se. Pije se, ljubi se, pametuje. Eh, i evo nas, malo tu, malo tamo, malo drugačiji, a malo i isti. Evo nas, takvi smo kakvi jesmo.

Dok baba tako nabraja, glas joj postaje tiši, svjetla nestaje i obitelj tone u mrak. Gotovo kao da zapadaju u hipnozu. Tiho svira pjesma „Superstar in France“ u izvedbi Lambchopa. Dobro im je, a ako i nije, možda jednom bude. A ako i ne bude, i tako ljudi žive.

-KRAJ-